

РОЛЬ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У НАЦІОНАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

ТАМАРА ПРОКОПІВ

Львівський державний інститут фізичної культури

Одним із головних завдань освіти, в тому числі і вищої, - сказано в "Національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст., - є формування національної свідомості, розвиток почуття національної гідності, самоповаги. Саме освіта виховує громадянина і патріота України, прищеплює любов до української мови і культури, поваги до народних традицій. Вона підпорядкована формуванню системи національних інтересів як головних пріоритетів світоглядної культури особистості [1, с.6].

Не можна готувати сучасного вчителя фізичного виховання і спорту на традиційних педагогічних засадах. Потрібно припинити вишкіл студента і готувати якісно нового педагога, готового до роботи в сучасних умовах, здатного не тільки адаптуватися до педагогічних інновацій, а й ініціювати їх. В основу такої підготовки покладено перебудову змісту вищої педагогічної освіти, яка передбачає фундаменталізацію, гуманітаризацію, гуманізацію й диференціацію, а також індивідуалізацію підготовки, а також потребу у використанні інноваційних педагогічних технологій.

Проблема формування в українській молоді національної свідомості займає чільне місце в педагогічній спадщині Г.Ващенко.

Учений обґрунтував струнку систему української педагогіки, національної системи виховання на героїчних засадах історичного минулого рідного народу. У своїй праці "Виховний ідеал" Г.Ващенко доводить:

"Не слід думати, що виховний ідеал нації може бути відбитий лише в педагогічних системах, або інакше, в творах педагогів. Він відбивається і в звичаях народу, і в його пісні, і в творах письменників. Він твориться віками і по традиції переходить від старших поколінь до молодших, що його доповнюють і удосконалюють. Такий традиційний виховний ідеал поряд з іншими народами має і народ український.

...Роль традицій в розвитку людства можна порівняти з роллю пам'яті в розвитку окремої людини. Основна функція пам'яті полягає в збереженні набутого досвіду.

Особливо ж велику роль відіграють традиції в збереженні нації. Відмовлення від національних традицій рівнозначне відмовленню від своєї національності. Наприклад, нема підстав зовсім відмовлятися від свого національного вбрання.

Основним в традиціях є здобутки духової культури і передовсім народні ідеали, що міцно пов'язані зі світоглядом, релігією і мораллю" [2, с.101,103,155].

Академік Ю.Римаренко, автор багатьох наукових праць з етнопатриотичної політики, одним з перших важливих компонентів, які можуть увійти до цілісної системи навчання і виховання, називає "формування національної свідомості, почуття загальнонаціональної гордості і утвердження їх як одного з головних педагогічних принципів [3, с.133].

З погляду формування національної свідомості українознавчі та педагогічні дисципліни займають особливе місце як універсальний спосіб пізнання світу й самопізнання через мовні картини національного світобачення та світорозуміння, як глибинна скарбниця неперервної історичної пам'яті народу, його ідеалів, моралі й етики, його історичної долі в мовних образах і символах, нарешті, як одна з головних ознак нації, що забезпечує інтеграцію й функціонування національного соціуму.

Викладання українознавчих та педагогічних дисциплін дає пряму можливість тісно пов'язувати навчальний процес з виховною роботою. Йдеться, зокрема, про елементи виховання під час занять з розвитку зв'язного мовлення в межах вивчення дисциплін гуманітарного циклу (українська ділова мова, історія української та зарубіжної культури, історія України, педагогіка, основи педагогічної майстерності, психологія).

Робота над розвитком зв'язного мовлення здійснюється поетапно від простих форм до складніших.

- 1-й етап (рівень) будується на базі розмовно-побутової лексики;
- 2-й - на базі культурно-мистецької лексики;
- 3-й - на базі суспільно-політичної лексики;
- 4-й - завершальний - на базі спеціально-професійної лексики.

Навчальні цілі цих послідовних в часі етапів: ознайомлення з особливостями фонетики, вироблення орфоепічних навичок, формування активного лексичного запасу певного спрямування; вироблення навичок перекладу українською мовою, здатності укладати конспекти на основі здійсненого перекладу, уміння будувати повідомлення, інформації, зв'язні розповіді; брати участь у діалогах, бесідах, складати тези, реферати, статті, матеріали доповідей; уміння укладати тексти документів, забезпечення культури та техніки мовлення - і як результат: досконале володіння українською мовою в усіх необхідних ситуаціях, зокрема, майбутній спортивно-педагогічній діяльності.

Якою ж повинна бути конкретна тематика, що пропонується студентам в межах кожного етапу і кожного шару лексики?

Для 1-го етапу (на базі розмовно-побутової лексики) розвитку зв'язного мовлення студентам пропонуються такі теми :

1. Корені мого роду.
2. Тіні незабутих предків.
3. Моє рідне місто (село) з глибини віків.
4. Подорож, що мені запам'яталася.
5. Що мені більше до душі поле, ліс, гори чи море?
6. Що дарує нам наша українська земля?

Для II-го етапу (на базі культурно-мистецької лексики) розвитку зв'язного мовлення студентам пропонуються такі теми:

1. З глибини віків.
2. Музеї нашого міста.
3. Театральний Львів.
4. Архітектура старовинного міста.
5. Літературний Львів.

2. Культура мовлення вчителя фізичного виховання і спорту.

3. Техніка мовлення спортивного педагога.

4. Моделювання педагогічної ситуації.

Студентам спортивного факультету можна запропонувати наступну тематику:

1. Спортивна майстерність тренера;

2. Моделювання спортивного тренування.

3. Культура мовлення тренера.

Практична робота студентів, прослуховування, аналіз, розбір і корекція власного мовлення з допомогою ТЗН і укладання в результаті цієї роботи відео- чи аудіозбірника, на нашу думку, викличе в них зацікавленість і дасть ефективніші результати для формування лексично-професійного запасу, для закріплення орфоепічних норм, для вироблення уміння вести діалог, бесіду, укладати документи, тексти доповідей, планів, звітів - тобто для забезпечення вдосконалення та вільного володіння професійною українською мовою у спортивно-педагогічній діяльності майбутньої молоді інтелігенції України.

Все вищезначене, на нашу думку, є значним внеском у формування національної самосвідомості студентської молоді.

Виховання майбутнього активного будівника своєї молоді долі і долі України є невіддільним від роботи з виховання шанобливого ставлення до рідної мови. Бо, як стверджував один із найвидатніших педагогів К.Ушинський, "мова є найважливіший, найповніший і найміцніший зв'язок, що поєднує минулі, сучасні і майбутні покоління в велике історичне, живе ціле. Вона не тільки виявляє собою життєдіяльність народу, а й є саме це життя. Коли щезне народна мова, народу більше нема" [4].

Отже, викладання гуманітарних дисциплін повинно забезпечити формування таких рис національно свідомої особистості, як мовна стійкість та почуття мовного обов'язку. Мовна стійкість закладається в національно свідомій родині, далі її розвиває й закріплює система освіти в школі та ВНЗ. У фахівців, що здобувають професійну освіту, особливо, в галузі фізичного виховання і спорту, потрібно виховувати почуття мовного обов'язку користуватися нею у всіх царинах суспільно-виробничого життя, пропагувати мову, поширювати знання про український народ і Україну.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті //Проект. К. 2001, 18с.
2. Ващенко Г. Виховний ідеал: Підручник для педагогів, виховників, молоді. Т.1, вид 3-є. - Львів, 1994. 421с.
3. Римаренко Ю.І. Національний розвій України. -К.: Юрінком, 1995. 245с.
4. Ушинський К. Вибрані педагогічні твори в 2-х томах. -К.: Рад.школа, 1983.

THE ROLE OF HUMANITARIAN SUBJECTS IN THE NATIONAL TRAINING OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS SPECIALISTS

TAMARA PROKOPIV

Lviv State Institute of Physical Culture

Humanitarian subjects teaching must be closely connected with up-bringing in the educational process. Stages of national consciousness formation and self consciousness of future specialists are analysed in the article.

ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ УЧИЛИЩ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.

РОМАН РИМИК

Львівський державний інститут фізичної культури

Сучасне виробництво характеризується збільшенням кількості техніки, комплексною механізацією і автоматизацією.

Науково-технічний прогрес і суспільний розвиток змінили взаємовідносини людини з навколишнім середовищем. Це, в свою чергу, сприяло зниженню фізичних навантажень і викликало до життя інші, раніше невідомі, фактори (наприклад, гіподинамія) [1].

Недостатність руху (гіподинамія) негативно впливає на рухову, серцево-судинну, травну та інші функціональні системи організму працівників, що веде до зниження їх працездатності і здоров'я.

Поряд з цим, механізація і автоматизація виробництва у деяких видах праці, ставить певні вимоги до нервової і психічної діяльності працівників, такі що вимагають з максимумом фізичних і психічних можливостей людини.

Сучасна науково-технічна революція обумовила необхідність підвищення якості підготовки робочих кадрів [1, 3].

Заняття фізичною культурою та спортом, які проводяться в навчальних закладах ПТУ, покликані сприяти підготовці учнів до майбутньої професійної діяльності.

На вагомому значення фізичного виховання, як бази для успішного оволодіння трудовими процесами вказує багато дослідників (Загорський Б.П.1981., Полієвський С.А.1982., Раєвський Р.Г.1985., Демченко П.С.1989., Дяченко А.П.1997. та ін.). Виявлено сприятливий вплив систематичних занять фізичними вправами на фізичну підготовленість, функціональний стан аналізаторів і вищу нервову діяльність учнів ПТУ в процесі виробничого навчання [1, 3, 5].

Систематичні заняття фізичними вправами, сприяють більш швидкому формуванню необхідних трудових навичок і прийомів, оптимальної фізичної і психічної підготовленості учнів до праці, підвищують продуктивність праці, поліпшують працездатність, а також сприяють адаптації організму до виробничої діяльності (Кабачков В.А.) [5].

Проте, найбільшу користь фізичні вправи приносять лиш в тому випадку, якщо поряд із вирішенням головного завдання - всебічним фізичним розвитком